

In het Vizier

Het is een treurig gezicht in veel plaatsen: leegstand van winkels. Steeds meer mensen bestellen hun spullen via internet en laten die keurig thuisbezorgen. De winkel in het dorp of in het stadscentrum laten ze links liggen. Toch worden er nog altijd nieuwe winkelcentra gebouwd, terwijl de detailhandel het al zo zwaar heeft. Geen goed beleid, vindt de fractie SGP&ChristenUnie in de Staten van Zuid-Holland. Het roer moet drastisch om.

In dit nummer van Vizier daarom speciale aandacht voor de detailhandel. Wat kan de provincie doen om de vrije val te stuiten? Méér dan op het eerste gezicht lijkt. "Provincies hebben de verantwoordelijkheid om de overbewinkeling een halt toe te roepen en dit zal de komende jaren op een steeds fellere manier gaan gebeuren", voorspelt Cees Jan Pen, lector Vastgoed Fontys Hogescholen. Want om te kunnen blijven winkelen moeten er wel winkels overblijven. "Alleen harder werken is niet meer voldoende voor winkeliers", vult boekhandelaar Jo van Dorp aan. "We zullen anders moet gaan werken en meer dan ooit de dienstverlening centraal stellen." Veel leesgenoegen!

Rudy Ligtenberg, eindredacteur

Schiedam

2

Leegstand

Willen we echt iets doen aan leegstand in de winkelcentra? "Zorg dan voor een gemeenschappelijke strategie. Bepaal een niet vrijblijvende regionale toekomstvisie". Wethouder Hans Tanis onderbouwt zijn visie met een rapport van de IVBN. *Pagina 1 en 2.*

3

Rijnlandroute

Voor de Leidense wijk Stevenshof is de aanleg van de Rijnlandroute een zure appel. Maar door zure appels moet je heen kunnen bijten. Dat het niet bij verzet blijft laat het burgerinitiatief zien waarmee men de inpassing in het landschap positief wil beïnvloeden. *Pagina 3.*

3

Waakzame burger

Je raakt ermee vertrouwd: de participatiemaatschappij en de netwerksamenleving. En de burenhulp dan? Die was heel gewoon. Zijn we die kwijtgeraakt? Lees de column van Wilco Scheurwater op pagina 3.

4

Achterbancontacten

Politici hebben elkaar nodig. Henk van Dieren blikt terug op de achterbanbijeenkomst met raadsleden, wethouders en waterschapsbestuurders en een paar werkbezoeken. *Pagina 4.*

Detailhandel in zwaar weer

De detailhandel heeft het zwaar. Winkelketens vallen om. Een aantal maakt een doorstart in een beperktere omvang. Het midden- en kleinbedrijf is dan een krachtig element in onze (regionale) economie(ën). Niettemin zit de detailhandel in de hoek waar de klappen vallen!

En het einde is nog niet in zicht. Door de nog steeds toeneemende internetverkoop ontstaat er weliswaar nieuwe werkgelegenheid, maar vaak minder, bij andere ondernemers en op andere plekken. Op zichzelf is dat niet fout, want zo kan de markt werken. Wat echter niet werkt is dat de overheid meer winkelcentra creëert terwijl steeds minder mensen een 'echte' winkel binnenstappen. Daardoor ontstaat –op de verkeerde plaatsen– een overaanbod. Dat overaanbod schept in een aantal gevallen oneerlijke concurrentie en maakt bestaande centra kapot. Niet doen dus, zegt de Statenfractie SGP&ChristenUnie. Wat vinden anderen hiervan? We vroegen het een winkelier, een wethouder en een lector Vastgoed.

Chris Schaapman, Statenlid ChristenUnie
 Reageren? ch.schaapman@statenzh.nl

"De provincie is best belangrijk voor de detailhandel"

Op de retailmarkt, een veelgebruikte aanduiding voor winkelbedrijven en aanbieders van diensten, wordt momenteel gebouwd voor leegstand. Als we niet uitkijken gaan we de kantorenmarkt achterna. Detailhandel Nederland ziet momenteel 1,2 miljoen vierkante meter aan nieuwe, harde retailplannen en dat is in mijn ogen een onderschatting van de harde plancapaciteit. (Onder harde plancapaciteit wordt zoveel verstaan als plannen die reeds in een vastgesteld

bestemmingsplan zijn opgenomen maar nog niet persé in uitvoering zijn genomen. Over deze betekenis verschillen overheden en marktpartijen van mening). Anders gezegd: commerciële partijen houden te weinig rekening met vastgestelde nieuwbouwplannen waarvan realisering nog een kwestie van tijd is.

Ik val maar meteen met de deur in huis. Uit analyse van de diverse provinciale leegstandsacties blijkt dat er in dit verband een grote diversiteit aan acties en houdingen bestaat. De roep om stevig ingrijpen door provincies wordt steeds luider, en terecht. Tegelijkertijd wordt steeds duidelijker dat de markt het leegstands- en verduurzamingsvraagstuk onvoldoende oppakt. De overheid loopt wat betreft de aanpak van leegstand steeds verder voor op de markt. Gelukkig nemen steeds meer provincies

hun verantwoordelijkheid en bewijzen ze meer dan eens hun bestaansrecht. Opmerkelijk is dat provincies vooral actief zijn en urgentie zien in regio's waar het over het algemeen economisch nog goed tot redelijk gaat. Tweederde van de provincies wil stoppen met bouwen voor leegstand en een derde van de –vooral perifere– provincies (met uitzondering van Limburg) kijkt

met stijgende verbazing vanaf de zijlijn naar het voortgaande retail-onheil. Gelukkig is de provincie Zuid-Holland op de goede weg, ook al is de reis maar net begonnen. Zuid-Holland werkt met een onafhankelijke retailcommissie en verliest haar geduld met perifere Decathlonvestigingen en met outlets bij Bleiswijk en (naar ik hoop) ook bij Zoetermeer.

Actie is nodig, want kijk naar de koppen in de media: "Alarmfase 1 in de winkelstraten"; "Ondergang ketens slaat gaten in winkelstraten"; "Bouwen voor leegstand" en "Kei-hard koersen op kaalslag". Te weinig is aan bod gekomen dat de voortgaande overbewinkeling (het toevoegen van nieuw winkelaanbod) een voorname reden is waardoor ketens in de problemen zijn gekomen. De retailmarkt wordt

"Op de retailmarkt wordt gebouwd voor leegstand", zo betoogt gastschrijver Cees Jan Pen. Er is volgens hem dringend beleid nodig voor een middelgrote-binnenstedenbeleid.

momenteel gekenmerkt door het mechanisme: komt er iets bij, dan zal er elders iets verdwijnen. Provincies hebben de verantwoordelijkheid om deze overbewinkeling een halt toe te roepen en dit zal de komende jaren op een steeds fellere manier gaan gebeuren, voorspel ik. Reactief aanwijzen (een deel van het bestemmingsplan niet in werking laten treden), geregeld protest aantekenen tegen plannen of wellicht provinciale subsidie inhouden wanneer gemeenten doorgaan met toevoegen van aanbod, zijn mogelijkheden om het tij te keren. Ik hoop vooral op brede steun in Provinciale Staten. Tegelijkertijd zullen de provincies, ook Zuid-Holland, nóg actiever moeten worden met het stimuleren van verduurzaming, kennisdeling tussen betrokkenen en met het ruimte bieden aan pilots en experimenten. Kijk naar de kantoren-aanpak in de provincie Utrecht.

Wel wil ik benadrukken dat de crisis in de retail niet inhoudt dat centra er slecht voor staan. De meeste Nederlandse binnensteden staan er nog relatief goed voor. Maatschappelijk en politiek willen we dat zo houden. We willen dit niet alleen omdat een stad of dorp zonder hart doodbloedt, maar ook omdat binnensteden tot de grotere lokale werkgevers behoren. Wel zie ik met name in Zuid-Holland een oververtegenwoordiging van grotere steden die niet meekunnen met de kopgroep van de twintig sterkste Nederlandse steden. De provincie zou kunnen overwegen een speciaal middelgrote-binnenstedenbeleid op te zetten voor Dordrecht, Schiedam, Delft, Gouda, Alphen aan den Rijn, maar zeker ook Rijswijk, Vlaardingen, Bodegraven en Spijkenisse. Een mooie kans voor een initiatiefvoorstel van SGP&ChristenUnie. Ik wens u veel wijsheid toe met uw belangrijke werk en hoop dat u deze bijdrage ook deelt met uw collega's in de steden en zeker in Noord-Nederland.

Cees Jan Pen, lector Vastgoed Fontys Hogescholen

“Bel voor de laatste ronde?”

Achter in de Ichthusboekhandel in Alphen aan de Rijn hoorde je de gong van V&D als er iets werd omgeroepen. Nu is het al weken stil.

Er gaapt een leegte, zowel in de straten als in de beleving van mensen. De winkelleegstand is hier inmiddels pijlsnel gestegen van 3 naar 15 procent. Winkelketens, als constante factor in de winkelcentra, zijn weggevallen. Focussen op “beleving” lijkt het antwoord, maar pakt uit als een dunne jas in de winter: beleving bekt wel leuk, maar in de huidige omstandigheden leidt het soms zo sterk af, dat klanten niet

eens meer kopen. De dominante winkelier heeft plaatsgemaakt voor de oppermachtige klant. Tablets lijken vergezocht met hun bezitters en maken alles transparant op de vierkante meter van de bank thuis. Je hoeft nergens meer voor naar buiten... Alleen als het gaat over garantie of ruilen, lijken mensen de winkel nog te missen.

Waar ziet een boekhandelaar dan nieuwe kansen? Ons antwoord op dit moment: in vier verschillende plaatsen een winkel, die voor velen een “voorhoffunctie” heeft, waar men de gelegenheid krijgt vragen te stellen over ons assortiment. Maar een website waarop we onze kennis van zaken

Jo van Dorp hoort de bel van V&D niet meer. Als eigenaar van een viertal boekwinkels heeft hij een nieuw aanbod ontwikkeld.

tonen en handige “boeketten” samenstellen van mooie titels, virtuele tafels inrichten en bovengemiddeld goede titelinformatie en service leveren. Verder versturen we nieuwsbrieven die steeds meer klantgericht zijn.

Alleen harder werken is niet meer voldoende voor winkeliers. We zullen anders moet

gaan werken en meer dan ooit de dienstverlening centraal stellen. Dat helpt ons naar een nieuwe toekomst waarin winkeliers onafhankelijk genoeg zijn om de diversiteit in de winkelstraat te waarborgen en de klant een prachtige ontdekkingsreis te gunnen in een echte wereld.

Jo van Dorp, verantwoordelijk voor de winkels van Ichthusboekhandel.nl en woonachtig in Zoetermeer

“Creativiteit en lef”

De toekomst van de winkelgebieden gaat ons allemaal aan het hart. Door wijziging van het winkelgedrag van de consument zijn de winkelgebieden immers in hoog tempo aan het veranderen. De aantrekkelijkheid van de winkelcentra neemt af, onder andere door opheffingen en faillissementen. Wat te doen om het tij te keren? Een aanzet voor een oplossingsrichting.

Het eerste punt is relatief eenvoudig – zorgen dat het thema op de agenda komt. Maar wat willen en kunnen we daarmee bereiken? Winkelgebieden zijn complex van aard, er spelen veel (individuele) belangen. Een eerste aanzet zou

Zorg voor een gemeenschappelijke strategie. Bepaal een niet vrijblijvende regionale toekomstvisie”. Wethouder Hans Tanis onderbouwt zijn visie met een rapport van de IVBN.

het ontwikkelen van een gemeenschappelijke strategie kunnen zijn. Daardoor ontstaan een gemeenschappelijke basis en betrokkenheid.

Om dit te bereiken is mijns inziens een vorm van publiek-private samenwerking een vereiste – alle partijen hebben elkaar nodig! Daarnaast is dit ook een thema dat bij uitstek regionaal opgepakt moet worden.

Omdat er meer aanbod dan vraag is, zal er ingezet moeten worden op het verminderen van het aantal winkelmeters.

Een voor de hand liggende keuze is het compacter maken van de gebieden om goed te kunnen functioneren. Daardoor ontstaat ruimte voor diverse functies:

horeca, wonen en zorg, of andere maatschappelijke voorzieningen. Een volgende discussie betreft het al dan niet toestaan van een bredere branchering. Wat is de impact hiervan op lange termijn, en welke mogelijkheden zijn er überhaupt, mede gezien het beleid van de provincie? Concreet zou dit betekenen 1):

- Zorg voor een passend aanbod
- Bepaal een niet vrijblijvende (regionale) toekomstvisie
- Centrummanagement - werk aan kwaliteit en continuïteit
- Durf te experimenteren met oude of nieuwe instrumenten.

1) Zie het rapport van de IVBN: Winkelgebied van de toekomst
<http://www.ivbn.nl/viewer/file.aspx?FileID=698>

Hans Tanis, SGP-wethouder Sliedrecht

Strijen

De waakzame burger: irritant of intelligent?

In de twintigste eeuw was burenhulp een opkomend fenomeen. De trek van het platteland naar de stad zorgde ervoor dat de burgers elkaar opzochten en er voor elkaar waren. Burenhulp was heel gewoon. Je zorgde voor elkaar. Punt uit. Lief en leed werden letterlijk met elkaar gedeeld.

In de twintigste eeuw was burenhulp een opkomend fenomeen. De trek van het platteland naar de stad zorgde ervoor dat de burgers elkaar opzochten en er voor elkaar waren. Burenhulp was heel gewoon. Je zorgde voor elkaar. Punt uit. Lief en leed werden letterlijk met elkaar gedeeld. In de jaren vijftig van de vorige eeuw was omzien naar elkaar nog een vanzelfsprekendheid. De meeste gezinnen waren groot. De wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog vroeg om het brengen van offers. Het welvaartsideaal bestond nog niet. Omzien naar elkaar, mede dank zij de humanistische en joods-christelijke traditie, wel. Sociaal was de moraal. Hoe anders werd het toen de leerplicht zijn intrede deed. Door scholing ontstond stap voor stap het gevoel dat anderen er minder toe doen. De minzame gedachte dat je elkaar nodig hebt, werd verdrongen door de robuuste stelling dat met geld alles te koop is.

Welvaart vraagt om offers. Gezinsleden gingen meer en meer buiten de deur werken en de schaarse vrije tijd werd vanuit het individu ingevuld. Naastenliefde werd veilig opgeborgen in het overheidskabinet. "Den Haag regelt het wel. Het zal mij verder een zorg zijn", toch? De verzorgingsstaat was geboren. In het begin van onze eeuw kwam het signaal dat de

Foto Valerie Kuypers

overheid het niet meer alleen kan. De overheidsbemoeyenis was op tal van terreinen fors geworden en het daarvoor benodigde geld was lang niet meer toereikend. De overheid deed daarom een beroep op haar burgers om naar elkaar om te zien. Het kenmerk van de nachtwakersstaat waarin we zijn beland is dat de overheid vooral voor veiligheid zorgt. De toenemende kennis zorgt bij een stijgende welvaart voor een steeds kritischer autonome burger. De participatiemaatschappij is geboren. Politici staan voor de vraag hoe ze met deze burger om willen gaan. Ervaart de politicus de waakzame burger als irritant? Of ziet de politicus mogelijkheden om met de goed opgeleide, intelligente burger als gesprekspartner om te gaan en zaken met hem te doen?

Ook de burger zal moeten wennen aan deze nieuwe werkelijkheid. De netwerk-samenleving als oriëntatie- en coördinatiepunt. Wie is de sterkste? De politicus of de burger? Participeren is te leren. Meedoen (en meedenken) zou op den duur weleens belangrijker kunnen zijn dan winnen.

Wilco Scheurwater

Burgerinitiatief Rijnlandroute houdt de gemoeders flink bezig.

Een groep betrokken burgers heeft een alternatief plan gepresenteerd voor een langere tunnel in de Rijnlandroute.

De fractie SGP&ChristenUnie is er altijd een warm voorstander van geweest dat burgers meedenken, zeker als dat uitmondt in een alternatief plan. Een korte uiteenzetting. Het Team Compromis Rijnland Route presenteerde in 2012 haar plan. De lange geboorde tunnel, de bypass langs het Valkenburgse Meer en de lus langs de wijk Stevenshof uit dat plan konden alleen worden gerealiseerd wanneer de

snelheid op de A44 tussen Knoop Leiden West en Wassenaar van 120 km/u naar 80 km/u zou worden verlaagd. De snelheidsvermindering stuitte echter op een politiek veto.

In het huidige wegontwerp van de provincie blijkt bij nadere beschouwing een lange geboorde tunnel bij Maaldrift toch mogelijk. De snelheid op de A44 van Knoop Leiden West naar Wassenaar kan in dat geval 120 km/u blijven.

Nu de Raad van State na een klein jaar studeren recent heeft besloten praktisch alle 58 beroepsprocedures tegen de aanleg van de Rijnlandroute niet ontvankelijk te verklaren gaat het project de fase van inpassing en aanbesteding in. In deze fase willen betrokken burgers opnieuw een constructieve bijdrage leveren om tot een nog betere inpassing van de weg te komen. Het voorstel betreft met name een verlenging van de geboorde tunnel met 560 meter, met aansluitend een overkapping van het verdiept aangelegde vervolgstuk richting de A44, langs de wijk Stevenshof, in de vorm van een gebouwde tunnel van circa 600 meter lengte. Op deze manier wordt het tunnelsysteem in totaal 1.160 meter langer. De drie tunnelmonden komen daardoor op enkele tientallen meters van de A44 te liggen.

Volgens de initiatiefnemers is een lange boortunnel voor Stevenshof mogelijk, en daarmee een betere ontsluiting van Wassenaar en Leiden Zuid West op de A44.

De fractie waardeert het als betrokken burgers, enthousiast, en als het even kan met kennis van zaken, meedenken om van een omvangrijk provinciaal project een infrastructureel megasucces te maken. We volgen het op de voet.

Wilco Scheurwater, Statenlid ChristenUnie

Gast van de fractie

De redactie nodigt voor elke uitgave van Vizier een willekeurig raadslid, wethouder of waterschapsbestuurder uit om een kijkje te nemen in de fractiekeuken. Deze keer is het de beurt aan Caroline Blom, raadslid voor de ChristenUnie in Alphen aan den Rijn. Na een avond bij de fractie te hebben doorgebracht geeft zij antwoord op een aantal vragen.

Welk onderwerp moet in deze statenperiode bovenaan de agenda komen en waarom?

- ♦ "Vlot en veilig vervoer spreekt mij erg aan. Voordat ik bij Transport en Logistiek Nederland (TLN) ging werken, heb ik negen jaar beleid geschreven voor de Nederlandse Letselschadepraktijk. Verkeersveiligheid heeft bij mij dus prioriteit, ook omdat ik moeder ben van twee kinderen die heel Alphen doorfietsen."

Zijn er raakvlakken tussen het provinciale coalitieprogramma en uw lokale situatie?

- ♦ "Ja, neem de economische ontwikkeling. Innovatie is nodig om als gemeente vitaal te kunnen blijven, bijvoorbeeld zoals dat plaatsheeft bij de boomkwekerijen, die van groot economisch belang voor Boskoop en omgeving zijn. Het verbouwen van kantoorpanden om iedereen te kunnen voorzien van huisvesting, is ook zeer actueel. Statushouders willen onderdak, maar als de wachtlijsten voor woningen niet mogen oplopen vraagt dat om creatieve en innovatieve oplossingen."

Wat zou u willen toevoegen?

- ♦ "Werk! Nu Nederland weer oprabbelt uit de crisis, moet een (betaalde) baan voor meer mensen weer binnen hand-

bereik komen. Door maatschappelijke veranderingen verdwijnen en verschijnen er banen, ook in de regio. Door samenwerking en tijdige om- of bijscholing kan daar beter op ingespeeld worden."

Een stelling: "De provinciale politiek is dichterbij dan je denkt".

- ♦ "De provinciale politiek is erg onzichtbaar voor veel mensen. Het is bij de burger niet altijd duidelijk dat de provincie over wegen, vaarwegen en woningbouw veel te zeggen heeft. Onbekend maakt onbemind."

Politici zitten in een glazen huisje. Hun standpunten worden hen niet altijd in dank afgenomen. Hoe gaat u daarmee om?

- ♦ "Een standpunt is altijd goed te verdedigen als het is gebaseerd op een gedegen uitgangspunt. Als mensen het echt niet eens zijn met een standpunt, wil ik altijd met hen in gesprek. Samen word je vaak wijzer, dan ontstaat er begrip voor elkaars standpunten. Moddergooien via de sociale media gebeurt steeds vaker. Als politicus moet je wel in staat zijn om dat af te schudden en naast je neer te leggen."

U was even te gast bij onze fractie. Welke indruk heeft u gekregen?

- ♦ "Er werd heel efficiënt vergaderd, met korte statements, puntige discussies en veel humor."

Caroline Blom

Twitteradressen:
ChristenUnie Zuid-Holland
@CU_ZH

SGP Zuid-Holland
@SGPZH

De Statenfractie in de provincie

De fractie SGP&ChristenUnie bracht de afgelopen maanden een paar korte werkbezoeken, aanhakend bij actuele onderwerpen. We beginnen met een achterbanbijeenkomst.

Achterban

Op 30 november 2015 werd de tweede "achterbanbijeenkomst" van deze statenperiode gehouden, met als onderwerp Energietransitie. Raadsleden, wethouders en waterschapsbestuurders waren daarvoor naar Den Haag

gekomen. We spreken over transitie omdat er ingrijpende veranderingen verwacht worden op het gebied van energievoorziening. Veranderingen waarop we als provincie zelf grote invloed hebben, denk aan het beperken van de CO₂-uitstoot, maar

ook veranderingen waarop we géén directe invloed hebben, zoals effecten op de energieprijzen. Als Statenlid heb ik een presentatie gegeven over wat er internationaal, in Europees verband en landelijk speelt en over de rol van de provincie en de gemeenten hierbij. Huiswerk voor politici op alle niveaus.

Krimpenerwaard

Op 11 december 2015 was de fractie op bezoek bij de gemeenten Krimpen aan den IJssel en de nieuwe gemeente Krimpenerwaard. Er werd uitgebreid van gedachten gewisseld over de knelpunten in de bereikbaarheid. Bovenaan het

lijstje stond de Algerabrug. We "passeerden" ook enkele kruisingen cq rotondes: de N207-Stolwijk en de aansluiting N210-De Zaag/Storpolder. Tenslotte sprongen we via (een oude wens van) een tweede oeververbinding richting Ridderkerk.

In de nieuwe gemeente Krimpenerwaard is men tevreden over de samenwerking met de provincie bij de uitvoering van de gebiedsovereenkomst voor natuur en landbouw. Krimpenerwaard vraagt aandacht voor ontwikkelingen in de woningbouw, economische en recreatieve aspecten en voor de vitalisering van de kernen. De ervaring heeft geleerd dat deze onderwerpen, mits goed onderbouwd, vragen om een integrale benadering.

Zoetermeer

Op 4 maart waren we op uitnodiging van de gemeenteraadsfractie ChristenUnie-SGP te gast in Zoetermeer. Uit de sterke groei van Zoetermeer in de afgelopen decennia blijkt dat zo'n proces nooit af is. Sterker nog,

een deel van het centrum moet (opnieuw) geherstructureerd worden. Het stadshart en het woonhart, nu gescheiden door een doorgaande weg, wil men met elkaar verbinden. Met het oog op de bespreking van deze plannen was ook een aantal vertegenwoordigers van de middenstand en van de

wijkbewoners aanwezig. Door een vertegenwoordiger van de middenstand werd er met nadruk op gewezen dat de negatieve veranderingen in de detailhandel, waar men tegenaan loopt, nog steeds doorgaan. Ook vertegenwoordigers van de plaatselijke gereformeerde gemeente het overleg had plaats in hun kerkgebouw - spraken hun zorgen uit. Deze kerk is destijds bewust in het centrum gebouwd. Verschillende activiteiten voor de omgeving hebben hier plaats, zoals het verstrekken van voedselpakketten door de Voedselbank. Voor de provincie ligt er mogelijk een rol wat betreft de consequenties van de plannen voor de omvang en de spreiding van de detailhandel in de regio.

Henk van Dieren, Statenlid SGP
Reageren? h.van.dieren@statenzh.nl

Uitgave

SGP & ChristenUnie-Statenfractie en de provinciale verenigingen van de ChristenUnie en de SGP in Zuid-Holland.

Versijnt 3 keer per jaar in een oplage van ruim 14500 exemplaren

Redactie

Rudy Ligtenberg, Flip Mak, Wim de Roos, Chris Schaapman en Servaas Stoop

Contactadres fractie:

fractie@zuid-holland.
sgp-christenunie.nl

Informatie

SGP & ChristenUnie Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
Telefoon 070-4417051
www.zuidholland.christenunie.nl
www.zuid-holland.sgp.nl

Adreswijzigingen

Bij verhuizing of opzegging graag een bericht naar het partijbureau.

Vormgeving en productie

Drukkerij Holland bv,
Alphen aan den Rijn

Fotoverantwoording

Flip Mak

juni 2016